

Kirjallinen kysymys KK 111/2026 vp

Eeva-Johanna Eloranta sd

Kirjallinen kysymys Kansallisarkiston toimipisteiden sulkemissuunnitelmista

Eduskunnan puhemiehelle

Kansallisarkisto on keskeinen osa Suomen tieteellistä infrastruktuuria, mutta sen nykyiset suunnitelmat toimipisteiden sulkemisesta ja siirtymisestä pääosin digitaaliseen toimintamalliin herättävät vakavan huolen historian tutkimuksen ja opetuksen tulevaisuudesta. Päätöksiä on tehty säästöperusteilla ilman, että tutkijoiden ja alan asiantuntijoiden näkemyksiä olisi riittävästi kuultu.

Kansallisarkisto on ilmoittanut sulkevansa Jyväskylän toimipisteensä vuoden 2026 lopussa, Hämeenlinnan toimipisteen kesällä 2027 sekä Oulun ja Joensuun toimipisteet vuoteen 2030 mennessä. Samalla Turun ja Vaasan toimipisteet siirtyvät jo tänä keväänä pääosin digitaaliseen toimintatapaan, vaikka vain pieni osa aineistoista on digitoitu ja digitoinnin eteneminen on hidasta.

Digitaalinen toimintamalli ei vastaa historian tutkimuksen ja arkistoalan opetuksen tarpeisiin. Tutkijoille digitaaliset aineistot ovat tärkeä työkalu, mutta ne eivät korvaa mahdollisuutta käyttää alkuperäisiä dokumentteja niiden omassa arkistokokonaisuudessa. Arkistot ovat myös yhteisöllisiä tutkimusympäristöjä, joissa syntyy tietoa ja asiantuntemusta, jota ei voida siirtää verkkoon.

Toimipisteiden lakkauttaminen heikentää erityisesti historian ja arkistoalan opiskelijoiden koulutusmahdollisuuksia. Kun arkistoja ei ole enää yliopistokaupungeissa, opiskelijat menettävät välittömän yhteyden siihen kulttuuriperintöön, jonka tuntemus on heidän ammattitaitonsa perusta. Tämä lisää myös alueellista eriarvoisuutta ja vaikeuttaa opintojen etenemistä etenkin Oulussa, Joensuussa ja Jyväskylässä, joissa arkistoaineistojen käyttö edellyttäisi jatkossa pitkiä matkoja ja kohtuuttomia järjestelyjä.

Tieteellisen tutkimuksen kannalta tilanne on huolestuttava, sillä tutkimusaiheiden valikoituminen sen perusteella, mitkä aineistot sattuvat olemaan digitaalisesti saatavilla, kapeuttaa historian tutkimusta ja heikentää osaamispohjaa pitkällä aikavälillä. Kansallisarkiston tulisi arvioida uudelleen toimintatapaansa vaikutukset sekä tieteen tasoon että koulutuksen ja alueellisen tasa-arvon toteutumiseen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Valmis
5.0

Kirjallinen kysymys KK 111/2026 vp

Miten hallitus aikoo varmistaa Kansallisarkiston aineistojen saavutettavuuden tutkijoille ja opiskelijoille ympäri Suomen?

Helsingissä 26.3.2026

Eeva-Johanna Eloranta sd